Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DĪNA ŠPĪLMANA [*DEAN SPIELMANN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 1. augustā [1]

Lieta C-481/24

E. ***sp.j.***
pret
C. ***sp. z o. o.***

(*Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2011/7/ES – Maksājumu kavējumu novēršana komercdarījumos – Piemērošanas joma – 3. panta 1. punkts un 3. punkta a) apakšpunkts – 6. panta 1. un 2. punkts – Valsts tiesību norma, kas paredz prasījumu ieskaitu ar atpakaļejošu spēku

Ievads

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija) šaubās par Direktīvas 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos [2] 3. panta 1. punkta un 3. punkta a) apakšpunkta, kā arī 6. panta 1. un 2. punkta interpretāciju.

2. Precīzāk, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu gaidāmajā spriedumā lemt par to, vai ar Polijas tiesību aktiem prasījumu ieskaitam piešķirtais atpakaļejošais spēks ir saderīgs ar Direktīvu 2011/7. Šis jautājums dod Tiesai iespēju sniegt nenoliedzami svarīgus precizējumus par šīs direktīvas piemērošanas jomu un ir īpaši delikāts tādēļ, ka ieskaits ar atpakaļejošu spēku ir cieši iesakņojies vairāku Savienības dalībvalstu tiesību tradīcijās.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 16. februāris) (OV 2011, L 48, 1. lpp.). Ar šo direktīvu no 2013. gada 16. marta tika atcelta un aizstāta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/35/EK (2000. gada 29. jūnijs) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV 2000, L 200, 35. lpp.).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3. Saskaņā ar Direktīvas 2011/7 1. pantu "Priekšmets un piemērošanas joma":

"1. Šīs direktīvas mērķis apkarot maksājumu kavējumus komercdarījumos, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi veicinot uzņēmumu [..] konkurētspēju[.]

2. Šo direktīvu piemēro visiem maksājumiem, ko veic kā atlīdzību komercdarījumos.

[..]"

4. Direktīvas 2011/7 3. pantā paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka komercdarījumos starp uzņēmumiem kreditoram bez vajadzības atgādināt ir tiesības uz nokavējuma procentiem, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības un juridiskos pienākumus [likumiskās saistības]; un

b) kreditors nav laikus saņēmis maksājamo summu, izņemot gadījumus, kad parādnieks nav atbildīgs par nokavējumu.

[..]

3. Ja ir izpildīti 1. punktā paredzētie nosacījumi, dalībvalstis nodrošina, ka:

a) kreditoram ir tiesības pieprasīt nokavējuma procentus no nākamās dienas pēc līgumā noteiktās maksājuma dienas vai maksājuma termiņa beigu dienas;

[..]."

5. Saskaņā ar šīs direktīvas 6. pantu:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka – ja saskaņā ar 3. [..] pantu komercdarījumos kļūst maksājami nokavējuma procenti – kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka vismaz fiksētu summu [..] 40 [EUR] apjomā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. punktā minētā fiksētā summa ir maksājama bez vajadzības atgādināt un kā kompensācija kreditoram par atgūšanas [piedziņas] izmaksām.

[..]"

Polijas tiesības

Civilkodekss

6. 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* (Likums par Civilkodeksu) (2023. gada *Dz. U.*, 1610. pozīcija, ar grozījumiem) (turpmāk tekstā – "Civilkodekss") 498. pantā noteikts:

"§1. Ja divas personas ir gan parādnieki, gan kreditori, katra no tām savu prasījumu var ieskaitīt ar otras puses prasījumu, ja abu prasījumu priekšmets ir tādas pašas kvalitātes naudas summas vai aktīvi, kuriem ir iestājies samaksas termiņš un uz kuriem var atsaukties tiesā vai citā valsts iestādē.

§2. Veicot ieskaitu, abi prasījumi zaudē spēku mazākā prasījuma apmērā."

7. Saskaņā ar Civilkodeksa 499. pantu:

"Ieskaitu izdara, otrai pusei par to paziņojot. Paziņojumam ir atpakaļejošs spēks no brīža, kad ieskaits kļuva iespējams."

Likums par pārmērīgu kavēšanos

8. Ar 2013. gada 8. marta *ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych* (Pārmērīgas kavēšanās novēršanas komercdarījumos likums (2023. gada *Dz. U.*, 1790. pozīcija) (turpmāk tekstā – "Likums par pārmērīgu kavēšanos") Polijas iestādes transponēja Direktīvu 2011/7 valsts tiesību sistēmā.

9. Likuma par pārmērīgu kavēšanos 7. pants paredz:

"1. Komercdarījumos – izņemot darījumus, kuros parādnieks ir publiska iestāde – kreditoram ir tiesības bez brīdinājuma saņemt likumiskos procentus par kavējumiem komercdarījumos, ja vien puses nav vienojušās par lielākiem procentiem par laikposmu no dienas, kad naudas maksājums kļūst iekasējams, līdz samaksas dienai, ja ir kumulatīvi izpildīti šādi nosacījumi:

1) kreditors ir izpildījis savas saistības;

2) kreditors nav saņēmis maksājumu līgumā noteiktajā termiņā.

[..]"

10. Saskaņā ar Likuma par pārmērīgu kavēšanos 10. pantu:

"1. No dienas, kad kreditors iegūst tiesības uz 7. panta 1. punktā [..] minētajiem procentiem, viņam ir tiesības bez brīdinājuma saņemt atlīdzību par parāda piedziņas izmaksām šādā apmērā:

1) 40 EUR – ja naudas maksājuma summa nepārsniedz 5000 Polijas zlotus [(PLN), (aptuveni 1190 EUR)];

2) 70 EUR – ja naudas maksājuma summa pārsniedz 5000 PLN (aptuveni 1190 EUR), bet ir mazāka par 50 000 [PLN (aptuveni 11 890 EUR)];

[..].”

Pamatlieta, prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā

11. Sabiedrībai E. (turpmāk tekstā – “prasītāja”) ir desmit atlīdzības prasījumi pret sabiedrību C. (turpmāk tekstā – “atbildētāja”), kuri pamatoti ar rēķiniem par transporta pakalpojumiem un kuros paredzēti samaksas termiņi, kas beidzās laikā no 2022. gada februāra līdz septembrim.

12. Tā kā atbildētāja savus parādus tai noteiktajos termiņos nesamaksāja, prasītāja cēla prasību par samaksu *Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā), kas ir iesniedzējtiesa.

13. Prasītāja pieprasīja samaksāt, pirmkārt, summu 26 715,60 PLN apmērā (aptuveni 5676,56 EUR)[3] kā atlīdzības prasījumu summu, saskaņā ar Likuma par pārmērīgu kavēšanos 7. pantu pieskaitot šai summai procentus, kas aprēķināti attiecībā uz katru nesamaksāto atlīdzību, atbilstoši šī likuma 4. panta 3. punkta b) apakšpunktā paredzētajai likmei, un, otrkārt, summu 1997,29 PLN apmērā (aptuveni 424,39 EUR) kā piedziņas izmaksu kompensāciju atbilstoši šī likuma 10. pantam katra atlīdzības prasījuma samaksas kavējuma dēļ.

14. Atbildētāja lūdza prasību noraidīt. Tā samaksāja prasītājai summu 1697,40 PLN (aptuveni 360,67 EUR) apmērā un ar 2022. gada 2. septembra aktu iesniedza paziņojumu par ieskaitu Civilkodeksa 498. un 499. panta izpratnē 25 018,20 PLN (aptuveni 5315,90 EUR) apmērā. Tādējādi samaksājusi kopējo summu 26 715,60 PLN apmērā, tā uzskata savu parādu par dzēstu.

15. Atbildētājas iesniegtais paziņojums par ieskaitu bija balstīts uz prasījumu par kompensāciju, kas tai bija pret prasītāju preču iznīcināšanas dēļ prasītājas veiktā pārvadājuma laikā, bet kas nebija prasības par samaksu priekšmets. Attiecībā uz šo prasību par kompensāciju atbildētāja apgalvoja, ka tās 2022. gada 15. februāra brīdinājuma vēstulē noteiktais samaksas termiņš beidzās 2022. gada 7. martā.

16. Kā norāda atbildētāja, no tā izriet, ka, pat ja paziņojums par ieskaitu attiektos vienīgi uz summām, kas katrai no attiecīgajām sabiedrībām bija jāmaksā kā pamatsumma, prasītāja, pamatojoties uz šī paziņojuma atpakaļejošo spēku, kas paredzēts Civilkodeksa 499. pantā, zaudēja tiesības prasīt procentus un kompensācijas, kas uzkrājušies pēc 2022. gada 7. marta. Tiesvedībā pamatlietā jautājums ir par procentiem un kompensācijām, kas izriet no deviņu no desmit prasībā izvirzīto atlīdzības prasījumu samaksas kavējuma.

17. Prasītāja nav apstrīdējusi savu atbildību par atbildētājas norādīto kaitējumu. Tomēr tā ir apstrīdējusi pašu šī paziņojuma par ieskaitu efektivitāti un šī kaitējuma apmēru.

[3] 2022. gada 2. septembra maiņas kurss.

18. Tā kā tai bija šaubas par ieskaita atpakaļejošā spēka ietekmi uz tiesībām uz nokavējuma procentiem un kompensāciju par piedziņas izmaksām, kas izriet no Likuma par pārmērīgu kavēšanos, ar kuru transponēta Direktīva 2011/7, *Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Direktīvas [2011/7] 3. panta 1. punkts un 3. punkta a) apakšpunkts, kā arī 6. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka kreditoram nav jāmaksā likumiskie nokavējuma procenti par maksājumiem un kompensācija par piedziņas izmaksām, ja pēc līgumā noteiktā maksājuma termiņa beigām parādnieks kreditora prasījumu apmierinājis ar ieskaitu, kuram *ipso jure* ir atpakaļejošs spēks no brīža, kad bija iespējams veikt ieskaitu?"

19. Rakstveida apsvērumus Tiesai iesniedza atbildētāja, Polijas, Beļģijas, Vācijas un Nīderlandes valdības, kā arī Eiropas Komisija. Polijas, Vācijas un Nīderlandes valdību, kā arī Komisijas mutvārdu apsvērumi tika uzklausīti 2025. gada 14. maija tiesas sēdē.

Juridiskā analīze

20. Ar prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā Tiesai, vai Direktīvas 2011/7 3. panta 1. punkts un 3. punkta a) apakšpunkts, kā arī 6. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka likumiskie nokavējuma procenti un piedziņas izmaksu kompensācija kreditoram nepienākas, ja parādnieks samaksājis parādu pret kreditoru, pēc līgumā noteiktā maksājuma termiņa beigām iesniegdams paziņojumu par ieskaitu, kuram ir atpakaļejošs spēks kopš brīža, kad šis ieskaits ir kļuvis iespējams.

21. Lai atbildētu uz šādu jautājumu, man šķiet, ka vispirms jāsniedz daži īsi ievada apsvērumi par prasījumu ieskaitu, pirms tiek pārbaudīta attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderība ar Direktīvu 2011/7.

Ievada apsvērumi

22. Ieskaits, kas definēts kā divu atsevišķu saistību dzēšanas metode, līdz pat mazākajai summai, starp divām personām, kuras vienlaikus ir viena otras kreditori un debitori, sakņojas romiešu tiesībās [4]. Tam ir dubulta funkcija. Pirmkārt, tas ļauj paātrināt un vienkāršot līdzsvara atjaunošanu komercattiecībās, izvairoties no dubulta maksājuma pretējā virzienā. Otrkārt, tam ir garantijas loma, jo, ja viena no pusēm veiktu maksājumu, negaidīdama maksājumu no otras puses, tā pakļautu sevi pēdējās minētās maksātnespējas riskam un konkurencei ar pārējiem maksātnespējīgās puses kreditoriem.

23. Ieskaits var būt likumisks, līgumisks vai tiesas noteikts.

[4] Saskaņā ar Justiniāna kodeksu: "Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda" ["Mēs vēlamies, lai ieskaits *ipso jure* izrietētu no visām prasībām, nenošķirot personiskās un lietu tiesību prasības" (neoficiāls tulkojums)]. Skat. *Iust* C. 4,31,14, *Iohanni, a.* 531. Par ieskaita izcelsmi skat. it īpaši De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Parīze, 1945.

24. Likumiskajam ieskaitam raksturīgais mehānisms ietver savstarpējo prasījumu dzēšanu līdz pat mazākajai summai dienā, kad tie pastāv vienlaikus, ja izpildīti atsevišķi nosacījumi. Jautājums ir par savstarpējuma, aizstājamības, noteiktības, likviditātes un prasījumu atmaksājamības nosacījumiem.

25. Dalībvalstu tiesībās parasti paredzēts, ka savstarpējie prasījumi tiek dzēsti vai nu automātiski *ipso jure*, vai arī pēc vienpusēja paziņojuma, kas piešķir ieskaitam atpakaļejošu spēku [5], – kā tas, ko aplūkojam šajā lietā.

26. Pirmais variants ir izraudzīts, piemēram, Beļģijas [6], Spānijas [7] un Luksemburgas [8] tiesībās, kurās ieskaits nostiprināts *ipso jure*, pat bez pušu ziņas.

27. Valstu tiesību sistēmās pastāv arī otrais variants. Papildus Polijas tiesībām, kas tiek analizētas šajā lietā, var minēt arī citus piemērus. Vācijas tiesībās paredzēts ieskaits ar paziņojumu, kuram, neatkarīgi no šī paziņojuma brīža, ir atpakaļejošs spēks dienā, kad galvenais prasījums un pretprasījums vienlaikus pastāv pirmo reizi [9]. Francijas tiesībās noteikts, ka ieskaits notiek dienā, kad tiek izpildīti tā nosacījumi, ja uz to tiek norādīts [10]. Nīderlandes tiesībās noteikts ieskaits ar paziņojumu, kuram ir atpakaļejošs spēks brīdī, kad rodas tiesības uz ieskaitu [11].

Par prejudiciālo jautājumu

28. Turpmākajā iztirzājumā pēc tam, kad būs sniegtas dažas būtiskas ziņas par Direktīvu 2011/7, es, pirmām kārtām, pievērsīšos jautājumam par to, vai valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts ieskaits ar atpakaļejošu spēku, ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā. Otrām kārtām, es aplūkošu šāda valsts tiesiskā regulējuma saderību ar minētās direktīvas mērķiem un lietderīgo iedarbību.

29. Uzreiz jāatgādina, ka atbilstoši Direktīvas 2011/7 1. panta 1. punktam tās mērķis ir apkarot maksājumu kavējumus komercdarījumos, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi veicinot uzņēmumu un it īpaši mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēju [12].

[5] Skat. Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Kembridža, 2002, 32.–43. lpp.

[6] Skat. Beļģijas *code civil* (Civilkodekss) 5.255. panta pirmo daļu: "Likumiskais ieskaits notiek *ipso jure*, pat bez parādnieku ziņas." Par likumisko ieskaitu Beļģijas tiesībās skat. Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, 3. sējums, *Bruylant*, Brisele, 2013, 2235.–2271. lpp.

[7] Saskaņā ar *Código Civil de España* (Spānijas Civilkodekss) 1202. pantu: "El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores" ["Ieskaita sekas ir abu parādu dzēšana līdz mazākā parāda summai, pat ja kreditori un parādnieki par to nezina" (neoficiāls tulkojums)].

[8] Luksemburgas *code civil* (Civilkodekss) 1290. pants ir izteikts šādā redakcijā: "Ieskaits notiek *ipso jure* tikai ar likuma spēku, pat bez parādnieku ziņas; abi parādi tiek savstarpēji dzēsti brīdī, kad tie pastāv vienlaikus, līdz to attiecīgajam apmēram".

[9] Skat. [*Bürgeliches*] *Gesetzbuch* (Vācijas Civilkodekss) 388. un 389. pantu.

[10] Skat. Francijas *code civil* (Civilkodekss) 1347. pantu. Par likumisko ieskaitu Francijas tiesībās skat. Flour, J., u.c., *Droit civil. Les obligations. Le rapport d'obligation*, *Dalloz*, Parīze, 2024 (11. izd.), 301.–314. lpp.

[11] Skat. *Burgerlijk Wetboek* (Nīderlandes Civilkodekss) 6:127. panta 1. punktu un 6:129. panta 1. punktu.

[12] Maksājumu kavējumi pirmo reizi tika reglamentēti ar Direktīvu 2000/35. Saskaņā ar Direktīvas 2011/7 – kuras interpretācija tiek lūgta šajā lietā – 1. apsvērumu tā ir vienkārši šīs direktīvas pārstrādāta redakcija. Ciktāl ar šo pārstrādi nav izdarīti nekādi būtiski grozījumi attiecīgajās tiesību normās, Tiesas sniegtā Direktīvas 2000/35 atbilstīgo normu interpretācija joprojām ir būtiska Direktīvas 2011/7 piemērošanā.

30. Kā izriet no šīs direktīvas preambulas, pirmkārt, maksājuma kavējums ir līguma pārkāpums, kas it īpaši zemās vai nulles nokavējuma procentu likmes piemērošanas dēļ parādniekiem ir kļuvis finansiāli izdevīgs [13]. Otrkārt, maksājumu kavējumi nelabvēlīgi ietekmē likviditāti un apgrūtina uzņēmumu finanšu pārvaldību, kaitējot arī to konkurētspējai un rentabilitātei, ja kreditoram šo kavējumu dēļ ir nepieciešams ārējs finansējums [14].

31. Tādējādi Tiesa uzskatīja, ka minētās direktīvas galvenais mērķis ir atturēt no maksājumu kavējumiem un aizsargāt kreditorus pret šādiem kavējumiem [15].

32. Direktīvas 2011/7 3. un 6. pantā atspoguļots šis divkāršais mērķis, nostiprinot kreditora tiesības prasīt procentus par maksājumu kavējumiem un prasīt to izmaksu kompensāciju, kuras radušās, tam piedzenot savu prasījumu.

33. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu un 3. punkta a) apakšpunktu kreditoram ir tiesības prasīt procentus par maksājuma kavējumu, sākot no nākamās dienas pēc līgumā noteiktās maksājuma dienas vai maksājuma termiņa beigu dienas, bez vajadzības atgādināt, kad kreditors ir izpildījis savas līgumiskās un likumiskās saistības un nav laikus saņēmis maksājamo summu, izņemot gadījumus, kad par nokavējumu nav atbildīgs parādnieks.

34. Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā noteikts, ka tad, ja saskaņā ar šo direktīvu kļūst maksājami nokavējuma procenti, kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka vismaz fiksētu summu 40 EUR apmērā. Šī panta 2. punktā paredzēts, ka šī fiksētā summa maksājama bez vajadzības atgādināt un ka tās mērķis ir kompensēt kreditoram radušās piedziņas izmaksas.

35. Kreditora tiesību saņemt šādus procentus un kompensāciju pamatā ir jēdziens "maksājuma kavējums". Direktīvas 2011/7 2. panta 4. punktā tas definēts kā maksājuma neveikšana līgumā un likumā noteiktajā termiņā, ja kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības un likumiskās saistības un nav laikus saņēmis maksājamo summu, izņemot gadījumus, kad par nokavējumu nav atbildīgs parādnieks.

36. Lai gan šī direktīva reglamentē tiesības uz nokavējuma procentiem un piedziņas izmaksām un lai gan šīs tiesības ir atkarīgas no galvenā prasījuma esamības, tomēr no kontekstuālas un teleoloģiskas analīzes izriet, ka tajā nav noteikts tiesiskais režīms attiecībā uz galveno prasījumu un tādējādi tā neattiecas uz prasījumu ieskaitu.

37. No konteksta viedokļa jānorāda, ka jautājumā par jēdzienu "maksājamā summa" Direktīvas 2011/7 2. panta 8. punktā tikai paredzēts, ka tas attiecas uz pamatsummu, kas būtu bijusi jāmaksā līgumā vai tiesību aktos [līgumā vai likumā] noteiktajā maksājuma termiņā, un ka šajā summā jāietver piemērojamie nodokļi, nodevas, maksājumi vai maksas [16].

[13] Skat. Direktīvas 2011/7 12. apsvērumu.

[14] Skat. Direktīvas 2011/7 3. apsvērumu.

[15] Skat. spriedumu, 2022. gada 1. decembris, X (Medicīniskā aprīkojuma piegādes) (C-419/21, EU:C:2022:948, 26. punkts).

[16] Precīzāk, šī tiesību norma izteikta šādā redakcijā: "*pamatsumma*, kas būtu bijusi jāmaksā līgumā vai tiesību aktos [likumā] noteiktajā maksājuma termiņā, ieskaitot rēķinā vai līdzvērtīgā maksājuma pieprasījumā norādītos piemērojamos nodokļus, nodevas [, maksājumus] un [vai] maksas" (mans izcēlums).

38. No teleoloģiskā viedokļa ir jāievēro, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 2011/7 nav pilnībā saskaņotas visas normas par maksājuma kavējumiem komercdarījumos. Šajā direktīvā ir paredzēti tikai daži noteikumi šajā jomā, tostarp noteikumi par nokavējuma procentiem un piedziņas izmaksu kompensāciju [17].

39. Citiem vārdiem sakot, ar Direktīvu 2011/7 tikai paredzēti *ļoti konkrēti* noteikumi, kuri jāiestrādā valsts civiltiesībās un komerctiesībās. Pieņemot vispirms Direktīvu 2000/35 un pēc tam Direktīvu 2011/7, Savienības likumdevēja mērķis nebija izveidot vispārīgas atbilstošās tiesību normas par šīm saistībām un līgumiem [18]. Proti, ņemot vērā dalībvalstu pieeju dažādību šajās jomās, šādam likumdevēja nodomam vajadzētu pilnīgi skaidri izrietēt no šīs direktīvas normu formulējuma, no tās mērķiem vai no tās sagatavošanas darbiem. Acīmredzami šajā gadījumā tā nav.

40. No tā izriet, ka Direktīvas 2011/7 mērķis nekādā ziņā nav izdot noteikumus par nosacījumiem, ar kādiem prasījums rodas, kļūst maksājams un tiek dzēsts.

41. Tā kā ieskaita mehānisms ir saistīts ar prasījuma dzēšanu, valsts tiesību norma, kurā paredzēts ieskaits ar atpakaļejošu spēku – kāds ir Polijas Civilkodeksa 499. pants – tātad neietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

42. Ņemot to vērā, Vācijas valdības apsvērumos ietvertais apgalvojums, ka ieskaita ar atpakaļejošu spēku regulējums ietilpst dalībvalstu procesuālajā autonomijā, noteikti ir kļūdains. Proti, šāda autonomija tiek izmantota vienīgi tad, ja attiecīgais valsts tiesiskais regulējums ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā; šajā lietā tā nav [19]. Tātad juridiska analīze ar mērķi pārbaudīt attiecīgās valsts tiesību normas saderību ar līdzvērtības un efektivitātes principiem šajā gadījumā nav attaisnojama.

43. Šo pēdējo minēto apsvērumu, manuprāt, pamato Tiesas spriedums lietā *Nemec* [20]. Šajā lietā Tiesa, konkrēti, tika izjautāta par to, vai Direktīva 2000/35 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka nokavējuma procenti, kuru samaksas termiņš iestājies, bet kuri nav samaksāti, vairs neuzkrājas, kad to apmērs sasniedz pamatsummas apmēru (*ne ultra alterum tantum*). Savā atbildē Tiesa būtu varējusi, tāpat kā ģenerāladvokāts, uzskatīt, ka šis tiesiskais regulējums attiecas uz šo procentu *minimālo* līmeni, tādējādi dalībvalstis saglabā iespēju noteikt šo procentu pieauguma griestus [21]. Gluži pretēji, Tiesa norādīja, ka Direktīvā 2000/35 nav paredzēti noteikumi par laikposmu, kurā turpina uzkrāties nokavējuma procenti, vai par šo procentu maksimālo apmēru [22], un pēc tam pārbaudīja, vai ar aplūkoto valsts tiesisko regulējumu nav pārkāpti šīs direktīvas mērķi vai tai atņemta lietderīgā iedarbība.

44. Turklāt, manuprāt, pēdējā minētā pārbaude atbilst pārbaudei, kura Tiesai gaidāmajā spriedumā ir jāveic šajā lietā.

17 Skat. it īpaši spriedumu, 2022. gada 20. oktobris, A (Nokavējuma procentu neatgūšana) (C-406/21, EU:C:2022:816, 52. un 53. punkts).

18 Šajā ziņā ir paustas šaubas par to, vai LESD 114. pants kā šo abu direktīvu juridiskais pamats ir izvēlēts pareizi; skat. *Editorial Comments*, "Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers", *Common Market Law Review*, 48. sēj., Nr. 3, 2011, 655.–657. lpp.

19 No tā loģiski izriet, ka tiesas sēdē apspriestajam jautājumam par Polijas Civilkodeksa 499. panta materiāltiesisko vai procesuālo raksturu šajā lietā nav nozīmes.

20 Spriedums, 2016. gada 15. decembris, *Nemec* (C-256/15, turpmāk tekstā – "spriedums *Nemec*", EU:C:2016:954).

21 Skat. ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā *Nemec* (C-256/15, EU:C:2016:619, 56.–71. punkts).

22 Spriedums *Nemec* (48. punkts).

45. Proti, lai gan dalībvalstis joprojām var brīvi pieņemt normu, kurā paredzēts ieskaits ar atpakaļejošu spēku, tomēr šādas normas rezultātā nevarētu tikt pārkāpti Direktīvā 2011/7 izvirzītie mērķi vai atņemta tās lietderīgā iedarbība [23].

46. Attiecībā uz mērķiem novērst nelabvēlīgu ietekmi uz kreditora likviditāti un atturēt no maksājumu kavējumiem komercdarījumos iesniedzējtiesa, šķiet, uzskata, ka ieskaits ar atpakaļejošu spēku nav saderīgs ar Direktīvu 2011/7 tiktāl, ciktāl šajā direktīvā ir paredzēts, ka jāatzīst kreditoram tiesības prasīt nokavējuma procentus un piedziņas izmaksas, ja viņa prasījuma samaksa veikta pēc līgumā noteiktā termiņa beigām.

47. Protams, ieskaita atpakaļejošais spēks izraisa to, ka kreditoram, kuram pēc līgumā noteiktā termiņa beigām iesniegts paziņojums par ieskaitu ar atpakaļejošu spēku dienā, kad ieskaits ir kļuvis iespējams, nav tiesību nedz uz šiem procentiem, nedz uz kompensāciju par laikposmu no pēdējās minētās dienas līdz dienai, kad ir iesniegts paziņojums par ieskaitu.

48. Tomēr iesniedzējtiesas argumentācija balstīta uz kļūdainu pieņēmumu, ka prasījuma samaksa notiek brīdī, kad tiek iesniegts paziņojums par ieskaitu. Savukārt aplūkotajā valsts tiesību normā noteikts, ka prasījuma dzēšana notiek brīdī pirms [šīs iesniegšanas], kad ieskaits kļuvis iespējams. Tā kā šādas dzēšanas regulējums ir valsts likumdevēja kompetencē, tad jāizvēlas pēdējais minētais brīdis.

49. Tātad sekas, kas izriet no ieskaita atpakaļejošā spēka, nav pretrunā Direktīvas 2011/7 mērķim atturēt no maksājumu kavējumiem vienkārši tādēļ, ka brīdī, kad ieskaits kļūst iespējams, prasījums tiek dzēsts. Tādēļ vairs nekādi maksājumi nav jāveic [24] un nav vajadzīgi nekādi nokavējuma procenti. Turklāt no brīža, kad ieskaits kļūst iespējams, ieskaitītā summa ietekmē kreditora likviditāti, lai vēlāk nevarētu rasties maksājuma kavējums, kuram būtu nelabvēlīga ietekme uz šādu likviditāti.

50. Jāpiebilst, ka šie mērķi netiktu ņemti vērā, ja varbūtējie nokavējuma procenti un piedziņas izmaksas, kas radušās no dienas, kad pagājis maksājuma termiņš, līdz dienai, kad ieskaits ir kļuvis iespējams, nebūtu jāmaksā kreditoram. Tomēr nevar apgalvot, ka tā tas ir šajā gadījumā, ja vien netiek izkropļots ieskaita ar atpakaļejošu spēku mehānisms.

51. Šādos apstākļos es uzskatu, ka valsts tiesiskais regulējums, kurā nostiprināts ieskaits ar atpakaļejošu spēku, nav nedz tāds, ar kuru netiktu ievēroti Direktīvas 2011/7 mērķi, nedz arī tāds, kas atņemtu tai lietderīgo iedarbību.

52. Rakstveida apsvērumos Komisija tomēr apgalvo, ka interpretācija, saskaņā ar kuru tādos apstākļos, kādi ir šajā lietā, kreditoram neesot tiesību saņemt kompensāciju par piedziņas izmaksām, kas tam radušās, ir pretrunā Direktīvas 2011/7 mērķiem [25]. Tā savu argumentu pamato ar spriedumiem *Česká pojišťovna* [26] un *BFF Finance Iberia* [27].

[23] Spriedums *Nemec* (49. punkts un tajā minētā judikatūra).

[24] Svarīgi norādīt, ka kreditoram, kurš iesniedzis paziņojumu par ieskaitu, vairs nav tiesību prasīt nokavējuma procentus par summu, kas ir ieskaita priekšmets, par laikposmu no dienas, kad ieskaits kļuvis iespējams, līdz dienai, kad šis paziņojums iesniegts. Tādējādi nav nozīmes tam, ka pirmais prasījums, kas izriet no komercdarījuma, varētu būt radījis lielākus procentus par tiem, kādi atbildētājai pienākas atbilstoši kompensācijas prasījumam.

[25] Patiešām, kā Komisija norāda rakstveida apsvērumos, tad, ja kreditors nesaņemtu samaksu paredzētajos termiņos, tas varētu veikt konkrētus pasākumus, lai atgūtu savu prasījumu, nezinot, ka vēlāk tiks veikts ieskaits, un tādējādi tam rastos zināmas izmaksas, kuras tas diez vai varētu atgūt, ja Polijas Civilkodeksa 499. pantā paredzētā ieskaita atpakaļejošais spēks tiktu uzskatīts par saderīgu ar Direktīvu 2011/7. Esmu pārliecināts, ka šajos gadījumos būtu piemērojams latīņu teiciens "ignorantia legis non excusat".

[26] Spriedums, 2018. gada 13. septembris (C-287/17, turpmāk tekstā – "spriedums *Česká pojišťovna*", EU:C:2018:707).

[27] Spriedums, 2022. gada 20. oktobris (C-585/20, turpmāk tekstā – "spriedums *BFF Finance Iberia*", EU:C:2022:806).

53. Lietā, kurā tika pieņemts pirmais no šiem spriedumiem, Tiesai tika lūgts lemt par to, vai Direktīvas 2011/7 6. pants jāinterpretē tādējādi, ka ar to kreditoram, kurš prasa kompensēt izmaksas, kas radušās saistībā ar atgādinājumiem, kuri nosūtīti parādniekam sakarā ar tā kavētu maksājumu, ir atzītas tiesības papildus šī panta 1. punktā paredzētajai minimālajai fiksētajai summai saņemt saprātīgu kompensāciju šī paša panta 3. punkta izpratnē. Lietā, kurā tika pieņemts otrais no šiem spriedumiem, Tiesai tika jautāts, vai šis pats pants jāinterpretē tādējādi, ka minimālā fiksētā summa kā kompensācija kreditoram par piedziņas izmaksām, kas radušās parādnieka maksājuma kavējuma dēļ, ir maksājama par katru komercdarījumu, par kuru nav samaksāts noteiktajā termiņā.

54. Abos gadījumos Tiesa savu apstiprinošo atbildi pamatoja ar konstatējumu, ka Direktīvas 2011/7 mērķis ir ne tikai atturēt no maksājumu kavējumiem, novēršot to, ka šādi kavējumi parādniekam būtu finansiāli izdevīgi – jo šādā situācijā tiek piemērota zema vai nulles procentu likme –, bet arī efektīvi aizsargāt kreditoru pret šādiem kavējumiem, nodrošinot, ka tam *cik vien iespējams pilnīgi* tiek kompensētas piedziņas izmaksas, kas tam radušās [28].

55. Pretēji Komisijai, es uzskatu, ka Tiesas argumentācija nav pārņemama šajā lietā, jo minētajās lietās tiesību uz piedziņas izmaksu kompensāciju esamība bija neapstrīdama, un iesniedzējtiesas šaubas attiecās vienīgi uz kompensācijas apmēra noteikšanu.

56. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Direktīvas 2011/7 3. panta 1. punkts un 3. punkta a) apakšpunkts, kā arī 6. panta 1. un 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka likumiskie nokavējuma procenti un piedziņas izmaksu kompensācija kreditoram nepienākas, ja parādnieks samaksājis savu parādu pret kreditoru, pēc līgumā noteiktā maksājuma termiņa beigām iesniegdams paziņojumu par ieskaitu, kuram ir atpakaļejošs spēks kopš brīža, kad šis ieskaits kļuvis iespējams.

Secinājumi

57. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ierosinu Tiesai uz *Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/7/ES (2011. gada 16. februāris) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos 3. panta 1. punkts un 3. punkta a) apakšpunkts, kā arī 6. panta 1. un 2. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka

tie pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka likumiskie nokavējuma procenti un piedziņas izmaksu kompensācija kreditoram nepienākas, ja parādnieks samaksājis savu parādu pret kreditoru, pēc līgumā noteiktā maksājuma termiņa beigām iesniegdams paziņojumu par ieskaitu, kuram ir atpakaļejošs spēks kopš brīža, kad šis ieskaits kļuvis iespējams.

[28] Spriedumi *Česká pojišťovna* (25. un 26. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra) un *BFF Finance Iberia* (36. punkts). Šo konstatējumu, pēc Tiesas uzskatiem, pamato Direktīvas 2011/7 19. apsvēruma teksts, kurā teikts: "Atgūšanas [piedziņas] izmaksās būtu jāiekļauj arī saistītās administratīvās izmaksas un kompensācija par iekšējām izmaksām, kas radušās maksājuma kavējuma dēļ [..]. Fiksētas summas veidā noteiktas kompensācijas mērķim vajadzētu būt ar atgūšanu [piedziņu] saistīto administratīvo un iekšējo izmaksu samazināšanai."